

Αυτά θέλει ο κόσμος; Κόμματα και πολιτικοί, πριν αποφασίσουν τι θα πουν και τι θα κάνουν, ψάχνουν να βρουν τι ζητούν οι κάτω – είναι κομμάτι του προβλήματος. Προσπαθούν να ικανοποιήσουν το λαϊκό αίσθημα και να κατέβουν όσο πιο χαμηλά χρειάζεται για να φτάσουν κοντά στο εκλογικό σώμα. Τα μέσα είναι ίδια ανεξαρτήτως ιδεολογικού προσδιορισμού: παροχολογία, υποσχαιολογία, δημαγωγία, πελατειασμός, κολακεία του ακροατηρίου, διέγερση εθνικιστικών συνδρόμων, μετάθεση ευθύνης, κατασκευή εξωτερικού εκθροού και καλλιέργεια της ανορθολογικής αισιοδοξίας ότι είναι απλό και εύκολο να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο.

Η λογική που διαπνέει το πολιτικό σύστημα είναι ότι η κατάκτηση της εξουσίας γίνεται μόνο μέσα από την εξαπάτηση, με τα προεκλογικά ψέματα που αποκαλύπτονται μετεκλογικά, αλλά στην πραγματικότητα είναι μια συνειδητή αποπλάνηση, αφού κανείς δεν πιστεύει κανέναν: ούτε οι πολίτες θεωρούν πως ακούν την αλήθεια, ούτε οι πολιτικοί θεωρούν ότι ο λαός στον οποίο υποκύπτουν είναι σοφός. Οι πολίτες ελπίζουν ότι κάτι απ' όλα, τελικά, θα γίνει πράξη και συμβαίνει το καταπληκτικό πολλοί να ηγαίνονται με αυτόν που διαγράφεται ως νικητής, όχι τόσο για να λύσουν το πρόβλημα της κυβερνησιμότητας όσο για να πάρουν θέση στην πλευρά των ισχυρών και να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους να ανήκουν, έστω ως πελάτες, στο σύστημα εξουσίας.

Κάπου εδώ αρχίζει ο φαύλος κύκλος: Τα ψέματα πολλαπλασιάζονται για να ενισχυθεί η εκλογική δυναμική και όσο ενισχύεται η εκλογική δυναμική τόσο επιβεβαιώνεται ότι, πράγματι, αυτά θέλει ο κόσμος – άρα ακόμη περισσότερα ψέματα για ακόμη περισσότερες ψήφους. Η προβολή του ερωτήματος σχετικά με την κότα και το αβγό δεν έχει νόημα στο συγκεκριμένο θέμα, γιατί η απάντηση είναι κάτι που δεν θα μάθουμε, αφού δεν θα μετρηθεί η πολιτική απήχηση που θα είχε μια έντιμη μεταρρυθμιστική πολιτική πρόταση που θα αναγνώριζε τις εθνικές αιτίες της χρεοκοπίας και θα περιέγραφε ένα ρεαλιστικό πρόγραμμα για την υπέρβασή τους.

Δεν θα μάθουμε αν ο λαϊκισμός παράγει κοινωνική αποβλάκωση ή αν συμβαίνει το αντίστροφο, γιατί μέσα στη σκλήρυνση του διπολισμού θα έχουμε να διαλέξουμε μεταξύ δύο αντιμνημονίων, του ηπιότερου και του τραχύτερου.

Υπάρχει ένα παράδειγμα που δείχνει ότι η φορά θα έπρεπε να είναι από πάνω προς τα κάτω και όχι το αντίστροφο: Όταν ντύνονται δύο μαζί, ο πιο δυνατός θα προσπαθήσει να τραβήξει προς τα πάνω τον πιο αδύναμο, και αυτό είναι μια επίπονη διαδικασία που τελικά μπορεί να τον παρασύρει στο βυθό, αλλά αν σωθεί, σώζεται και ο πιο αδύναμος.

Αυτά θέλει ο κόσμος; Στην πραγματικότητα δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια ο «κόσμος» που θέλει «αυτά». Οι επιλογές που έχουν την ώρα της κάλπης όσοι δεν θέλουν «αυτά» είναι ελάχιστες όταν πρόκειται για κόμματα, και όταν πρόκειται για υποψήφιους είναι περισσότερες, αλλά δύσκολα ανιχνεύσιμες,

Συστημικός λαϊκισμός

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΠΑΝΟΥ

αφού μεσολαβεί η προϋπόθεση της αναγνωρισιμότητας, η οποία σε καιρούς τηλεδημοκρατίας είναι μια ιδιότητα που δεν κατακτιέται οπωσδήποτε αξιοκρατικά.

Κάτι που οπωσδήποτε συμβαίνει είναι ότι υπάρχει εθισμός στη δημόσια κενολογία, συμ-

πιστωτές. Ακόμη και η ιδανική έκβαση μιας συζήτηση για την «απόσυρση» (Δραγασάκης) χρέους θα πάρει κάποιο χρόνο λόγω των διφωνιών Βερολίνου-ΔΝΤ. Στο μεταξύ, μπορεί να έχουν εκραγεί οι δημόσιες δαπάνες μέσα, πριν καν καταλάβουν στο νέο οικονομικό επι-

τελείο πώς συνέβη αυτό τόσο γρήγορα. Γιατί; Μα επειδή πολύ απλά η έννοια της δημοσιονομικής πειθαρχίας απουσιάζει πλήρως από το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ και τα στελέχη του που θα αναλάβουν υπουργεία, διοικήσεις οργανισμών κ.λπ. δεν έχουν ενημερωθεί ότι η λογιστική προηγείται, δυστυχώς, της κοινωνικής πολιτικής.

Είναι αυτή η διαφωνία της πραγματικότητας με τις διακηρύξεις που βρίσκεται πίσω και από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο πρωθυπουργός, ο οποίος εξήγγειλε απεμπλοκή από το ΔΝΤ και λύση στο πρόβλημα χρηματοδότησης με δανεισμό από τις αγορές, αλλά η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου εκτοξεύτηκε, δυσκολεύοντας τον κυβερνητικό σχεδιασμό και αποδεικνύοντας στην πράξη πόσο σύνθετη υπόθεση είναι το περίφημο τέλος του μνημονίου και της τρόικας.

Στο μεταξύ, όσο διαρκεί η μακρά προεκλογική περίοδος, θα έχουμε όλο το χρόνο να ζήσουμε την ιστορία ερήμην των καταναγκασμών του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος και των ευρωπαϊκών περιορισμών. Ο κόσμος θέλει εμπόριο ελπίδας/εύκολων λύσεων και εξωθεί τα κόμματα στο λαϊκισμό ή το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού συστήματος αυτά έχει, αυτά δίνει και ναουρίζεται το κοινό μέχρι να έρθει το απότομο, αναγκαστικό ξύπνημα. Η διάφεση μπορεί να είναι και σύζευξη.

Υπάρχει ένα παράδειγμα που δείχνει ότι η φορά θα έπρεπε να είναι από πάνω προς τα κάτω και όχι το αντίστροφο: Όταν ντύνονται δύο μαζί, ο πιο δυνατός θα προσπαθήσει να τραβήξει προς τα πάνω τον πιο αδύναμο, και αυτό είναι μια επίπονη διαδικασία που τελικά μπορεί να τον παρασύρει στο βυθό, αλλά αν σωθεί, σώζεται και ο πιο αδύναμος.

φιλίωση με τις διάφορες εκδοχές του πολιτικαντισμού, διάχυση της ανοησίας και ισχνή ζήτηση για πολιτική ειλικρίνεια. Το τελευταίο προκύπτει ως συμπέρασμα από το γεγονός ότι δεν ηγαίνε καλύτερα όποιος λέει μεγαλύτερες αλήθειες, ούτε χάνει δυνάμεις όποιος υποσχεθεί θαύματα.

Ας πούμε ότι γίνεται ο ΣΥΡΙΖΑ κυβέρνηση και έρχεται η ώρα της στροφής στο ρεαλισμό μέσα από τη διαπραγμάτευση με εταίρους και